

TRACTATUS RATIONALIS
ABSOLUTISSIMUS

DE

TESTAMENTO

VALIDO VEL INVALIDO

EX CAPITE

Testatoris	Præteritionis
Voluntatis	Exhæredationis
Solennitatum	Legitimæ
Testium	Bonorum relictorum
Institutionis	& Causæ finalis.

Facillimâ Methodo per Regulas, Ampliationes, Limitationes, earumque omnium Rationes adornatus,

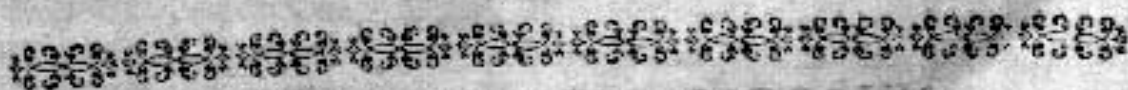
CASPARO MANZIO

JURIUM DOCTORE, SERENISS. BAVARIÆ DUCIS ELECTORIS CONSILIARIO, ET UTRIVSQUE TAM PUBLICI, QUAM PRIVATI JURIS PROFESSORE, IN CELEBERRIMA CATHOLICA UNIVERSITATE INGOLSTADIANA.

Adjectus est in fine Modus examinandi validitatem Testamenti, & Index omnium Questionum.

In gratiam eorum, qui in foro & scholis versantur.

Typis excusus

AUGUSTÆ VENDELICORUM

Sumptibus Joannis Weh, Bibliopolæ, in Officina Joannis Prætorij Typographi.

anno DOMINI M DC LXL

SANCTISSIMO
ANGELO CUSTODI
ANIMÆ SUÆ DUCI
VITÆ SUÆ ANTISTITI
PERSONÆ SUÆ TUTORI
BONORUM CURATORI
NEGOTIORUM DIRECTORI
STUDIORUM MODERATORI
PRÆSENTIUM GUBERNATORI
FUTURORUM PROVISORI
IN PROSPERIS ADJUTORI
IN ADVERSIS PROTECTORI
SALUTIS TEMPORALIS ET
ÆTERNÆ PROMOTORI
INDIVIDUO ET ASSIDUO CO-
MITI.

Ibi post DEUM, Creatorem, Salvatorem, & Sanctificatorem meum, fidelissime custos Angele, debeo, quidquid habeo, teneo, & possideo. Quam primum vitam accepi, vel in hanc lucem prodij, tu mihi ex decreto divinæ bonitatis adfuiſti, & principio usque ad finem constantissime adstitisti, salutem meam omni tempore & loco operatus fuisti, nullo unquam momento me deseruisti. Præstò fuisti infanti, puero, adolescenti, juveni, & vito: adhæſisti vigilanti & dormienti. Te novi & colui, antequam alios sanctos nossem & colerem: tibi devotus extiti, antequam illos in patrocini-um meum asciscere cogitarem, vel intelligerem.

TITULUS I.

De Testamentis in genere.

SUMMARIA.

1. Testamenti varia Significationes.
2. Testamenti definitio, cur dicatur. 3. sententia. 4. voluntatis s. nostræ. 5. iusta. 7. de eo quod quis post mortem suam fieri velit. 7. 1. an conveniat minus solemnè?
8. Cur testamenta intraducta?
9. Testamentum unde dictum?
10. An juris gentium, vel civilis? 11. publici, vel privati?
11. Testamentum calatis Comitibus (13. quid) 14. cur sic dictum? 15. cur populus convocatur?
16. Testamentum prociolum quid, unde dictum, cur? & quomodo factum? 17. Testamentum per 25 & libram quomodo factum? 18. cur sic dictum. 19. cur intraductum? 20. cur venditio intervenit? 21. imaginaria. 22. cur in eo quinque testes adhiberi? 23. & civis. 24. cur sublatum?
25. Testamentum pratorium. 26. quid requiratur? 27. cur abrogatum.
28. Testamentum scriptum & nuncupativum. 29. ratio.
30. Testamentum solemnè, & minus solemnè.
31. Testamenta minus solemnè qua?
32. Cur non opus sit tot solemnitatibus in testamento militari. 34. inter liberos? 35. ad pias causas. 36. tempore contagionis. 37. cur ante principem facta? 38. apud astra condita. (39. quando dicatur apud astra fieri) 40. & in testamento rusticorum?
41. Quando testamentum valeat, vel non valeat ab initio?
42. Nullitas testamenti ex quadruplici capite desumenda?
43. Testamentum quando ex post facto reddatur invalidum.

Noniam verborum prior, re-
ruin autem potior est interpre-
tatio, arg. L. 1. ff. si cert. per.
& nemo res bene intelligit, nisi
verba prius cognoverit, *Mysth.*
Stephani L. 1. de iuridict. c. 1.
n. 8. ideo

QUÆRITUR PRIMO: quid nomine te-
stamenti significetur? ad hoc Resp. testamentum
accipi multis modis primo pro declaratione &
constellatione ultimæ voluntatis, ut in *L. ult. ff. C. de codicill. ff. 1. inst. de libert.*

Secundo accipitur pro tabulis, seu codice i-
pso, in quo ultima voluntas continetur, hoc sensu
dicitur testamentum aperiri, vel etiam surripiri,
tot. tit. quem resp. aper. L. Paulus 16. ff. ad L. Cornel. de fals.

Tercio accipitur pro Scriptura, quæ ultima
voluntas describitur, hoc sensu dicitur testamen-
tum induci deleri, vel cancellari, *L. 2. & 3. ff. de
his qua in testam. delent. induc. vel inscrib.* ita
sunt. *Pac. ad Rub. huius part. n. 7. Duaren. q. 1. ff. explicavimus.* Ratio horum alia non potest
reddi, nisi hæc, quod sicuti in plerisque alijs vo-
cabulis, ita & in hoc reperitur aliqua homony-
mia, ed quod plura sint negotia, quam vocabu-
la, *L. natura 4. de prescrip. verb.* unde unum
& idem verbum diversam sepe recipit interpre-
tationem, *L. 2. ubi. gloss. n. manumisti ff. de off. procons.*

QUÆRITUR SECUNDO: quid sit testamen-
tum? Ad hoc Respondet Modestinus *JC. in L. 1. ff. h. T.* quod sit voluntatis nostræ iusta sententia,
de eo, quod quis post mortem suam fieri velit,
Hæc definitio, quæ admodum omnis alia in iure,
est periculosa, *L. omnis 202. ff. de R. I.* si enim
secundum regulas Dialecticorum examine-
tur, remotis autem illorum argutijs bene potest
defendi.

Dicitur enim primo, quod sit *sententia*, quæ
vos ponitur loco generis. Ratio quia omnem
cujuscunque rei deliberatæ voluntatem, & di-
spositionem significat, *Mysf. ad pr. tit. de tes-
tam. n. 2.* nam sententia dicitur non tantum
voluntas testatoris, verum etiam placitum legis-
latoris, consultum Senatûs, pronuntiatio & de-
cretum iudicis, responsa prudentium & lictorum,
*L. ex sententia 29. ff. de testamen. tut. tit. C. de
sensent. & interlocutio jud. & plurib. alijs ff. re-
sponsa ff. inst. de I. N. G. & C.*

Dicitur | Secundo: *voluntatis*, quæ vox si-
gnificat causam efficientem testamenti. Nam,
ut bene agnovit Wesenbec *n. 8. ff. h. T. causa*,
efficientis testamenti est voluntas testatoris, & qui-
dem libera (si enim libera non est, voluntas non
est) quæ de causa tituli seq. audiemus, quod si
illi, qui non habent libertatem & arbitrium vo-
luntatis suæ (uti servi, filij f. furiosi, prodigi, &
id genus similes) animi sui sententiam expri-
mant, eam tamen pro testamento non haberi,